

Մ Ե Ղ Ա Ի Հ Ե Յ Ե Ս Ե Ն Ի

Թագաւորացւոյն սարգսգրոթիւնը ընդունեալ է
Թիֆլիսի մէջ Հայաստանի մասին հարցա-
նաւնիս լուրի Լեւոնի Լեւոնի մասին հարցա-
նաւնիս մէջ, իսկ ուրիշ բաղադրութեամբ Լեւոնի
հարցաւորաց մասին :

Լեւոնի շահերը մէջ առեալ իրարարարու-
ածին շահերը, և արեւմտեան գիւնի և մէջ մա-
նիւրի Լեւոնի Լեւոնի և Լեւոնի Լեւոնի մա-
նիւրի Լեւոնի Լեւոնի :
Ուր ուղեւորաց զաւանդակներու համար ու-
րիշ գործի վերաբերեալ յայտարարութիւնն ուր-
դել Լեւոնի մէջ, ամէն 4 ամիս համար իւր
գործի Լեւոնի արեւմտեան :

ԼԵՎՈՆԻ

ԳԵՂԱՔԱՅԵՆ ԲԵՆԵՍԻՐԵԱՆ ԵՒ ԼՈՆԻՍԵՐԵԱՆ

Համար 7. Լեւոնի տարի. Փետրվարի 15

1858 ամի :

Թիֆլիզ. Փետրվարի 15. Լեւոնի ամենապատիւ Լեւոնի
արեւմտեան Հայաստանի միջոցաւ տարեկան ընկերով, բա-
ղադրութեամբ Հայոց եկեղեցեաց մէջ հասարակաց սովորական
աղօթք և կարգը նորա. և ի միւս օրն ի տօնի Տեառն
ընդառաջին արեւմտեան Լեւոնի սովորական Սարգիս մատուց
զուրք պատարանն ի վանքի եկեղեցեաց վանք հոգւոյ նա-
րա ի ներկայութեան խառն բազմութեան ջերմեանդն
արթնանայ : Լեւոնի հանգիստի մանրամասն հանգամանքն
հարկ կը համարի Լեւոնի մեր հրատարակել իւր հետե-
ւեալ Համարովն ի տեղեկութեան ամենասիրելի մերոց աղ-
ջայնոց :

ԿՈՒՆԵՍԵՆ ՏԵՐԵՎԻՐ.

Օգնութեամբ Լեւոնի :

Պաշտօնների երկրորդ. Կոմիտե կողմից և ամեն
6ին № 11, պատմութիւն է, թէ ի Երեւան Լեւոնի
Լեւոնի մասին, որ Կոմիտեան գծի (լեւոնի) ձախ թեկ
զորաց հրամանատար զլեւոնին է, Լեւոնի մասին ձախ
թեկ է, որի վերայ առաջին ժամանակները շատ անգամ
զնայել են, բայց ոչինչ չեն կարացել սնել, և շատ ա-
րեւն է ամեղել, թէ նա հիմայ պատերազմով բռնեց
այս լեւոնային ներքոյը, և կատարելապէս հաստատուեց
նրա մէջ, շատ փոքր բան կարցնելով իւր կողմիցը :

Մեր Մեղան ցանկալով որ բանասիրական դր-
ուածքն աւելի լինին, այսպիսի բաները չափաւոր համա-
ռօտութեամբ և պարկեշտ քաղաւածով է անց կենում,
իւր երկայնամիտ ազգասէր ընթերցողներէր խոնարհու-
թեամբ ներսրութեան լնդրելով :

Լեւոնի մասին ծործորը կամ ձորը Սեւ լեւոնի բա-
մակը անցկենալու տեղերի շատ երեւելիքները մէկն է,
որից յետոյ բարձրանում է ընդարձակ, պտղաբեր և կե-
նաց համար յորմարտուր Լեւոնի թիկունքի արձակ դաշ-
տավայրն : Տեղերով այս լեւոնային անցքին, Խանսպար
է բացուել դէպ ի նշանակեալ դաշտավայրը, և թշնամ
այ պաշտպանողական դիմը սեւ լեւոնի վրայ քանդուեց,
և այժմ մեր զօրքը կարող են բոլոր դաշտավայրին տե-
րել, քանակեցը պատուել նոյն սարի գօտիկի միւս լեւոն-
ային անցքերն, որը Սեւ լեւոնի գետի աջ կողմի ակնների ծոր-
ծորներով են ձևացած. ապահովացնել թշնամայ աշի-
ցը Պաշտպանների հարթավայրութեանը, ցանկապատել և
խափանել նրա ամենայն աջողակ Խանսպար հետն
անց համար. և վերջապէս դաւա քել նրան Լեւոնի
սարի գօտիկը դէպ ի Գաղստանու սարերի ծոցը :

Լեւոնի մասին ձորը առնելու համար հարկաւոր էր
որ թշնամայ զօրքը ուրիշ կողմը քաշվի : Իսկ նպատակաւ
Գեւորդ—Լեւոնի մասին Լեւոնի մասին համար հանց,
թէ միայն ունիմ որ Պաշտպանների վրայ գնամ դէպի
Լեւոնի առաջ (գեղ) որ հետեղ ամրոց չլինի :
Իսկ համարը հասաւ սարերը, և յունկարի սղջին Լե-
ւոնի Պարբիցի և Իջերինու փոքր փոքր զօրքերը Լե-
ւոնի ծործորը թաղելով, քաղաւորութեան Բաւաի և Խուլ-
խուլաւու մէջ. և Լեւոնի մէջ մնաց միայն Կապիթի
Կայիթ Բօտոկին Կապիթիցը և փոքր Պաշտպանների
բնակչաց հետ, որ ի միասին տեղական բնակչաց հետ
կունենար մինչեւ 2000 սպառազինած մարդիկ, թշնամ
ային աւելի մարտացիւրը համար Գեւորդ Լեւոնի մասին
Լեւոնի մասին հրամայեց, որ ձիանան ուտելիքի մի մասն
Սողդիմ կենակիցն տանեն Կապի, այսինքն վարձեն Լե-
ւոնի փայտ տանն, և յունկարի Լեւոնի զօրաց մեծ մասն
մի տեղ հաւաքեց, բոլոր մէկերի հետ Լեւոնի աջակող-
մեան տիկնուքը Բերդիկիլի մօտ : Իսկ ամէն կարգադ-

լուծիւնքս ունէին յատուկ դիտաւորութեան ձև Չա-
շմատանի Բ. հարժաւայր երկիրը գնալու:

Եւ եղանակաւ խորելով թշնամուն ձախ թեի
զորաց հրամանատարն դիշերվայ 9 սհաթին, յունվարի
13 ին զորացը ճանապարհ բցեց զէպ 'ի Լրդունեան
ծործոր: Լրաւօտը սհաթը 9 ին ինչ ժամանակ աջ
գնդի զօրքը փառացաւ նեղուցի մուտքին, թշնամայ հրա-
յաններն թնդալայ առաջին ձայները լսվեցան, և նրանց հետ
Լրդունի ձախ և աջ ամեների խափանելու անցքերը լու-
նահանաց գտնողերմն լլուսեցան: Երկու սհաթ քաշեց
մէկ մէկու վրայ հրացանութիւնը: Մեր թնդանութիւնը
շատ դերազանց բան տեսան. առաւօտայ սհաթի 11 ին
թշնամին սկսեց յետ քաշուիլ գետի աջ կողմումը: և
վերջապէս առերկեցաւ Լրդունի ծործորը համարեա թէ
անկաւա: Մեր կողմիցը սպանվեց մին, և վերաւորվեցան
6 սաղատ: Թեթե վերաւորվեց Կուրխակիյ պոլի Գրա-
պօրշէ իկ Լգիշնիս:

Յունվարի 17 ին Գ Էներալ Կեմֆերտի զօրքը ա-
ռանց հրացանութեան առաւ Գաշու—Բարդոյի առելը,
որ շատ ամուր էր իւր տեղի դրութեամբն: միւս զօրքը
ձեռք տուին զէպ 'ի ձորի երկայնութիւնը ուղղադիմ
ծառերը կտրատել և ճանապարհ բաց անել:

Հետեակ զօրաց առել Գաշու—Բարդոյի առնելու-
ցը յետոյ Գ Էներալ Լէյտենանտ Լուդովիսմիս հեծե-
լազօրաց մին մասնովն լրտեսեց Շաքո և Չանտի—Լը-
զունի ձորերը: Չիւսոր զօրաց յետ դառնալոյ ժամա-
նակը Չանտի—Լըզունի ձախ ամենումը երեւցան թըշ-
նամայ ձիւսոր թափուներ: Մայեօր Գաւիգովն ժա-
մանակաւոր զօրաց մասնով 200 Սլադիկաւառու Գ ա-
զակի պոլի մարդկանցով պահարմաւած պաշարեց թշ-
նամայն և Չիգիլին խրամիցը զէն բշեց: Եւ փոքր
կրօւտումն վերաւորվեցան մեղանից 2 միլիցիներ:

ԿԵՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐԳԱՂԻՐՈՒ-
ԹԻՒՆԻ:

Տօրգեր ու պօղրադներ:

1) Կովկասեան Լրվի զնուորականաց Ինժիներնիյ
կառավարութիւնը կամենալով բերպի պօղրադով աւա-
հին Երկաշուանի զնուորական հիւանդանոցի բազմիկ շի-
նութիւնը 2897 ման. 97 կույ. գումարով, ցանկացող-
ներին էս պօղրադը վեր առնելու հրաւիրում է, որ Լ-
րեանու բերդի մէջ են տեղի վրէննիյ գաւրեռնատօրի կա-
ռավարութիւնումն յայանվին օրինաւոր դալօղով փետր-
վարի 24 և 28 ին առաւօտը սհաթը 12 ին:

2) Թիֆլիզու Սարօխեւնիյ Կօմիսիայն Սար-
թիւնալու ստանդի տունը պօղրադով շինելու է տալի,
որի տնէան է 7554 ման. 77 կույ. տօրգը կրնի Կօմ-
իսիկ պրիտուտովում մարտի 11 ին, և 3 օրից յե-
տոյ պերետօրժ կա: Բլ որ ուղենայ էս պօղրադը վեր
տանիլ պալն օր կարող է տեսնիլ սրա սլայմանները Սարօխ-
եւնիյ Կօմիսիալումը առաւօտայ 8 սհաթիցը սկսած
մինչ 2 սհաթը կէսօրից յետոյ:

3) Կովկասեան Ինժիներնիյ (Պրուգի կառավա-

րութիւնը հրաւիրում է ցանկացողներին, որ բերպի աւ-
բողջ վեր առնեն էս յետադոյ շինութեանց պօղրադը
Պետերգօրսիկի մէջ, ա) քարակրէ 2 հաւածանի կազար-
մայ, որ արեւաւանտակիյ № 32 բօտը տեղաւորվին, Թա-
գաւորական մատերիի և Թագաւորական ուսոյի հալը
1097 ման. 84 և մին չեա. կույ. վերառնելուց յե-
տոյ, 16771 ման. 21 և մին չեա. կույ. գումարով, բ)
մի և նոյն կազարմի բազմիկ համար քարակրէ ֆլիգելի
շինութիւնը, 1971 ման. 97 երեք չեա կույ. գումարով
150 մանիթ 15 կույ. վերառնելուց յետոյ, Թա-
գաւորական մատերիալի մասին, գ) մի և նոյն կազարմի
քարակրէ պարիսպը 808 ման. 66 կույ. գում. յետ
վեր առնելուց 120 ման. 51 կույ. Թագաւորական մա-
տերիալի հալի համար, Լէշի ջանն է տանու ինն հա-
զար հինգ հարիւր յետուն և մի մանիթ ու թաւն կույ.
արծաթ: Շինութիւնը կրպտուին ինչ ժամանակ Բարձ-
րագոյն Կառավարութիւնը տօրգերը կրհատատի: Եւ
կանտրոլատ կըրուի 15 օրից աւելի ոչ յետոյ:

Եւ շինութեանց տօրգերը կը լինին Ստա քօլօլ քա-
ղարումը Կովկասեան Ինժիներնիյ (Պրուգի կառավա-
րութեան պրիտուտովումը էս տարվայ մարտի 14 ին
և 18 ին կրնի պերետօրժ կա:

4) Սագաւորական կայից Եկսպեդիցիումը մար-
տի 1 ին կըլինի բերանացի տօրգեր և երեք օրից յետոյ
պերետօրժ կա: որ այս տարի տալիլն 1 ից սկսած մի տա-
րի ժամանակով իջարով տան Եւրօպա ուեղդի մէջ է-
լած տաւար արածացնելու տեղերը: Բլ որ ուղենայ էս
իջարն վերառնել, օրինաւոր գրաւով, իրա ժամանակին
կարող է դնալ յիշեալ Եկսպեդիցիէն:

5) Թիֆլիզու գաւրեռնակիյ Սարօխեւնի Կօմիսիէն
հրաւիրում է ցանկացողներին որ պօղրադով վերկանն
մէկ կառարաւոր ազուռ է կամուրջի շինութիւնը ինչի մի-
ջով Թիֆլիզ քաղաքում: Տօրգը կը լինի Կօմիսիի
պրիտուտովումը էս տարի մարտի 18 ին, երեք օրից
յետոյ պերետօրժ կու: Եւ պօղրադի տնէան ու կանդի-
ցիէն ամէն օր կարիլ է տեսնիլ Սարօխեւնիյ Կօմի-
սիումը առաւօտայ 8 սհաթիցը ըսկսած մինչև 2 ս-
հաթը կէսօրից յետոյ:

Օսկաւ. վէստ փետր. 6. № 6.

ԲԵՂԵՐԱՆ ԿՏԵՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ. յունվարի 26. (Նօսք) Գրաֆ Սլաւեա-
կին 22 ին Լ ծնդանի, Բրիտանի, Տուրինի արքունեացը
և Շվեյցարիյ կառավարութեանը իմացում տուաւ իւ-
րատականների մասին, և անտարակոյս Փրանցիէն էգ մա-
սին բաւականութիւն կըտանայ:

Արիկն բռնելեցան մի քանի Իտալացիք, Գաւա-
դօրմութեան գաւառատանը յետ բցեցին, որովհետեւ քն-
նութիւնը պահանջում է մի բաւ միջն յայտարարութիւն-
ներ:

Մանսուր թղթագրութեան մէջ Փարիզիցը գրած
է. Թէ Օրսինի երես երես անելումը Պիերի հեա, ա-
տայ նրան Ինչի պէպէ հաշոյ ուտելը: Հապարեց

Դան, որք մեր համար վեժենորի կը խնին:

Տեւերեան մատան մէջ յունվարի 21, 1 ուղղութիւն
կոս 14 հոգւոյ յաւիտեան հանգստեան համար հա-
մատութեամբ պատարագ արին: Ուր Կայսրն և Կայսե-
րուհին ներկայ դռնընցան: (Քաղերները որո համար յի-
շատակութիւն չ'են անում):

(Կողմ) Լուդեան Թաղուհին, որ յունվարի 24ին
1 օնդանիցը եկել էր Փարիզ, և վախճանեցաւ 23 ին կեսօր-
վոյ 2 սահմին 1 ափիտի տպարանից մէջ, ուն որ նա
բռնած էր: Կա մեռաւ քաղցիկեղ ցաւով՝ որի համար ե-
կել էր: որ Փարիզը բժշկական Գալիլէոսի բժշկաց
հետ խորհուրդ անի:

Բեռլին. յունվարի 23. Կառավարութեան օրինա-
ւոր լըով յայտնի եղաւ Ֆրեդրիկ Ալիքսանդր Պրուշայ ար-
քայորդոյ պատկը Սիմին Բրիտանիոյ և Իռլանդիոյ Թա-
ղուհւոյ դատեր հետ: որ պատր կատարվել է 1 օնդանումը
3 սահմին 43 րոպէին կեսօրէից յետոյ:

Կայսրն և Կայսրուհին ներկայացան խնձրբումը,
որն ինկիզի գետպան 1 օրը Կոստին Փարիզումը արա-
նի պատիւ 1 օնդանի հարսանեաց հանդիսին:

ԲԱՆԱԽԱՆԵՆ

Թախտաւորի մէջ:

Կայ կնախ քան կարգիցը դուս աշխարհքում:
որ մեր միտքը չ'են աւել զարմացնում,
քան զմեծ աղէտ Թախտաւորի մէջին.
նէ, ինչ վիճակ աղետալի դառնալին.
Փարիզի մէջ՝ էն մեծ սիրուն քաղաքում,
մէկ քանի մարդ անց կենալիս փողոցում,
մօտ եկան նրան պատկառելի մի գէւթով.
չ'էին տեսել մարդ կ'ալիսի մեծ միջքով.
Ընկարդ, տղեղ պատմաւնանը որ վեհն էր,
կարծել տուաւ որ խիտ օտար օրին էր.
առջևն կարած էր հասարակ մին զենձակ,
արհեստաւոր քաղքի մարդու նմանակ.
Բեղ լոյս բարի, վախպետ, ասին էն մարդուն,
շնորհք արաւ մի քիչ մեղ մօտ մնալու.
աղաչում ենք, մեր խնդիրը մի՛ կարեր,
եղքան շտապով մը ես գնում, մի՛ վաղորդ
հաւատացէր, շատ տարաբարդ մարդ եմ ես,
էս աշխարհքում ոչ ով չ'կայ ինձի պէս.
Թէ՛ լաւ, Թէ՛ վատ բնի հաւեն, անտարբեր,
արողաշարժ պիտի փոխվին իմ քայլեր.
Ո՛վ ձեռունի, էս պանդուխտ եկ մանենք,
զարեջրով գոնեաւ քեզի մեծարենք.
հանգստացի՛ր, մի քիչ ուժդ հաւաքէ՛,
տես մէկ կողմից շտաւ էլ քեզ վա՛նց ներում է.
Շնորհակալ եմ՝ ձեր բարութեան, շնորհակալ,
որ ինձ նման մարդու էք դուք հեռքնիւ.
եղ գարեջուրն որ շնորհում էք, կը խմեմ,
միայն՝ կանդնած, պատճառ՝ նստիլ կարող չեմ.
Բո՛ հաստիքն ցանկանում ենք խմանալ,
չափիցը դուրս երեւում ես զառամեալ.

քո երեւին մտիկ տալիս. մեղանից
մի կտակ Թէ պակաս կընիս հարկերից,
Իմ՝ ծերութիւն տահմանիցը անցել է,
իմ ծերութիւն անտանելի ինձ բռն է.
տունն ուժ հարիւր վաթսուն և եօթ ամիս էմ,
ես Բրիտանիոյ տառն ամբ էլ մեծ եմ:
Չընի՞ դու էն Հրէայն բնիս Թախտաւոր,
որուն վայ տալը Գիլք հնքան են խօսած.
խնդրում ենք քեզ, ասա արեւօք դու է՞ն ես,
վայ քո դարին, վա՛նց մինչ հիմի ասելի ես.
Ինձ անխնամ են խաչակ 1 ալիտիմ,
ծնել եմ ես տալք քաղաքում Սաղիմ,
այժ, որդիք, ես Թախտաւոր Հրէայն եմ,
որ հղքան վախտ հապէս Թշուաւ ասելի եմ.
Իս ի՞նչ կենար է անտանելի ինձ համար,
(Ճմարիտ ես, Տէր, դործքերումդ և արդար.)
բոլոր ի՛ շուռ երկրիս արդէն վեց դամ է
ման եմ դուի. էս հաւատաի մի բան է.
Ընց եմ կենում ես միշտ ծովեր և դետեր,
միշտ անտաներ, անապատներ, առուներ.
բլաւներ, սարեր անց եմ կենում և դաշտեր,
տեհն անդամ պակաս չեն ինձ ճամբաներ.
Լաւապոյում, Լիւպոյում ինչ օրեր
տեսել եմ ինչ արիւնահեղ կռիւներ,
որոնց մէջից անց եմ կացել անխնայ,
պատճառ՝ տպառաւ ինձ կարող չէ մի վտանգ.
Ի՞նչ աստակիչ ժամտախտ ցաւեր Լիւքիւում,
ինչ դառն մահեր տեսել եմ ես նոր երկրում.
մահը խիլի չէ՛ կարող ինձ վտանգ.
Ինձնից հեռու, հեռու միշտ ման է եկել.
Ո՛չ տուն ունիմ, ոչ մի ապրուստ էս երկրում,
միայն հիմոք վող էս հինաւորց իմ՝ քիտում.
ամէն տեղում, ամենայն ժամ՝ հղ դումար
չէ՛ պակասում. քաղի մէջ ինձ համար.
Լաղ կիւք համարում մենք հղ անցքերն,
եւ տուտ կարծում ամենամեծ քո վտանգ.
քեղում հոմար տեսնելով այժմ իմայանք,
դորդ որ օրտով քո վայ շատ ցաւեցանք.
Սի մեծ մեղքով ուրեմն կիր յանցաւոր,
որ ելել է քեզ Տէրն ահեղ դատաւոր.
հղ օրինակ պատիժ խիլի ելած չէ,
տես, տեսներ պատժիդ պատճառը ի՞նչ է.
Պատժիս պատճառն է իմ՝ անդուժ լըութիւն,
որ տալիս է ինձի հղքան ներութիւն.
նախատեցի անդուժ կերպիւ իմ՝ Փրիլին.
երջանիկ եմ, եթէ մեղքերս իմ՝ քաւլին.
Խաչն ուտեքին Տիտուս գնալիս Գողգոթա.
քաղք աչքով մրտիկ տուաւ իմ վայ.
խիտա էր դաղքած իմ տան տառք կըր հասաւ.
Թոյլ տուր մի քիչ հոտեղ հանգչեմ, ինձ ասա.
Բայց ես ինչպէս մին կատարած կենդանի
անկրաւունք, վայ ինձ, Փրիլին ասայի,
կորի՛, քաւլի՛ր տանա տառքի. մահապարտ,
քո պատճառով, ես էլ բնիմ մեղապարտ.
Գողգոթութ Փրիլին էն վախտ հառաչեց
եւ իրաւամբ ինձի հոպէս անկեց.

Թախառան ման գաս հազար տարիներ,
յաւուրն յետնում վերջ ընկն քո տանջանքներ:
Հինց կն սահաթ իմ տանիցը դուռ ընկայ:
անշարի ցաւով Թախառն ես սկսայ:
կն օրից դէս՝ ոտներս խելի ծալած չեմ,
գիշեր ցերեկ ես անդադար չընում եմ:
Ուշանում եմ, մնացէք բարով, գնում եմ,
ձեր լաւութեանց վրձարել գնաց կարող եմ:
Իմ տանջանքը սաստկանում է, երբ կանգնեմ,
աչեղ վառին պէտք է հնազանդ ես ընեմ:

Գ. Ս. Փ.

Մի քանի մարդեր ազգային յառաջդիմութեան համար:

Մեր հայերը և արաբներ փոքր 'ի շատէ ունենին ի
բաւուրը արտնմար, և դանդաղելոյ իւրեանց ժամանակի-
ցը, հանդամանքներէիցը և բաղդիցը, չունենալով կարօ-
ղութիւն հոգալ և օգնել իւրեանց զաւակաց և ընդհա-
նուր մեր արդէ՛ հոգեւոր և մարմնաւոր օգտի հարստու-
թեան և երջանկութեան մասին: Ինչպէս որ լուսաւ-
բեալ Աւրուսիոյ աղբիւն, այժմեան Ռուսը, Գերմա-
նացիք, Պարսիկացիք, և Վրացիացիք: Մեր չնք գի-
տում կատարելագործեալ երկրագործութեան և այդե-
պանութեան արհեստները, չ'ենք գիտում, որքան որ
կարելի է շատ շահուիլ, շատ օգուտ ունենալ մեր ոյ-
գեղեցիկցը և հոգեբոյրը: զերազանց լաւ և երկար պահել
նոցա սուսած պտուղը: չ'ենք գիտում տուն շինելու ար-
հեստը, որ լինի տունը, բնակելու և առողջութեան յար-
մար, նոյնիմով երկրի օդին, ամառնային և ձմեռնային
եղանակին, դիւրագին, ջրից և կրակից ապահով: մար-
դուս օգտակար և հարկաւոր անասնոց և թռչնոց հոգա-
լու կատարել: հնարը, նոցա սեւը գերազանցուցանելը,
ինչպէս որ ամենայն բուսոց, նոցա մորթին յօրինելոյ,
լաւ և յորմար սոյլ և կառք շինելը, գեղեցիկ և մարմ-
նոյ յորմար հագուստ կտրելը, գեղեցիկ և ամուր ձով-
գործելը: Իսկ վաճառականութեան ուսումը՝ մեր գեռ
ևս չգիտենք ինչպէս պէտք է տալ մեր երկխայից և ման-
կանց, ճիշդ՝ բանական, բնութեան յարմար ուսումն և
զաւարթութիւն, նոցա հասակի, հասկացողութեան և
հոգւոյ և մարմնոյ ուժի յարմար՝ բանալ, աճեցուցանել
նոցա հոգւոյ և մարմնոյ ուժը, հասկացողութեամբ, առ-
տիճան առ ստիճան: Չունենք օրինաւոր ազագոյնաւու-
նեք, քարանդակութեան արտեսանալներ (պոփօրֆի), միան-
գամայն համարեալ թէ մեր չունինք, կամ թէ ունինք
շատ փոքր և թերի աղբիւրներ և միջոցներ մեր ման-
կանց հոգւոյ մտաց և մարմնոյ կատարելագործութեան
համար, որ երջանկացուցանենք նոցա, կատարելագործելով և
գերազանցեցանելով առտիճան առ առտիճան զանազան
կարգի կամ դասի մեր արդի սղայոց, կանանց և աղջ-
կանց վրձալը, նոցա հարկաւորութեան և պիտանութե-
ան թեմն և ժամանակիս համեմատ: կառաքարութիւնը
ստիճան է մեզ միջոցներ, քաջալերում է մեր մանկանց ու-
սումն առնելոյ և լուսաւորելոյ, բոլոր մեր չնք գործու-

ծում: հանձնարեղ օգտիւ նորա առաջարկութիւնը և քա-
ղաքնունքը: Ի՛նչ չէ ժամանակ ոյժով, քառասկիւղ է և
մեզք բաւականանալ ունայն զանդառնութեամբ կամ ախ ու-
փախ անելով: Չի ամայնիք, և ի՛նչ օգուտ է ամայնել
մեր պակասութիւնը և թերութիւնը խոստովանելը: մի-
չեւ բժիշկն չիմանայ մեր հիւանդութիւնը, կարծի է որ
գեղեցիկ նա գեղ անել և առողջացուցանել մեզ: Իսկ մեր
պակասութեամբ մասին կարող ենք արդեօք կարագուցանել
ուրիշ ազգաց աչքերը, խոստովանենք ուրեմն ճշմարտագիտ
և ուշադրութիւն մենք էլ լուսաւորել: Մարմնաւոր բերք ենք
մեր սքանչելի և ոսկեբերան սրբոյ Իզնէի խոթերը, թէ
« Լաւ է կոյր աչքը, քան կոյր մտքը », և: Մեր սուրբ
Վախիկը, Բառուսձաշունը Թարգմանօգնեքը, առաջ է
ընողը զնոյնի սրբոյն Իսահակայ համանաւ սոփոքի Բ-
թէն, Բ. զերառնողիւ և Հառն, ու յետոյ եհուն մեր
ազգը սոփոքնելու և լուսաւորելու: Ուրեմն մենք էլ ու-
նինք անշուշտ հարկաւորութիւն ուսանիլ և լուսաւոր-
վել, ուսուցանել և լուսաւորել մեր ազգն: Գոյիլի է
և ազնիւ աշխատանք 'ի պէտս ամենայն մարդոց, այնու-
պատճառաւ որ մենք ամենեւեմանս ենք մարդ և եղբայր
առ Վրացիստ, միեւնոյն սրբազան իրաւունք և պարտա-
ւորութիւն ունենալով՝ բոլոր առաւել ևս ազնիւ: օգտուեալ
և հարկաւոր է աշխատել 'ի փառս մեր քաղաքահայր Իրազ-
մաղութ և լուսաւորամիտ ԿԵՍԵՐ ԵՂԻՍԱՆ-
ՊԻՐԻ և յօգուտ ազգի մերոյ, որ Աւրուսիոյ լուսաւ-
րութիւնից այլոքան հետ է ընկած: Պարտաւորութիւն է
այս ամենայն ազնիւ հայրենակցւոյ և հայրենասիրի, որ
կամենում է արժանի լինիլ այս անուան, ոչ թէ միայն
յոյն անուամբ կամ մարմնական նմանութեամբ մարդոյ,
այլ իւր հոգեւոր արժանաւորութեամբ և սրտի անկեղծ
ըզծիւ պայտի գործովը ցոյց տալ, ամենք իւր կարողու-
թեան համեմատ: Բայտուած շատ կը պահանջի նրանից
ում տուել է շատ, և փոքր՝ ումին տուել է փոքր: Ե-
գի լուսաւորեալ, առաջաւոր անձանց պարտականութիւնն
է լինիլ ճշմարիտ, ազնիւ, անուրաջող, լուսաւոր և խի-
լացի առաջնորդ այլոց: Կարողութիւն ունեցողներէ պար-
տաւորութիւնը է առաւաճեւորութեամբ օգնել ոյգութիւն
ճշմարտապէս բարի օգուտ բերել կամեցող անձանց, և ոչ
ունայն փառասիրութեան համար ցար ու ցրիւ անել իւ-
րեանց վաստակն: Կայրեալան Համարաւանները և միւս
առանձնական Ստամբուլի մեքենան և մեքենամե-
ծն հարկաւոր հայազգի երիտասարդներ, տարով նոցա
զանազան առանձնական գիտութիւնը ուսման: Մարժա-
պետաց կարօտութիւն չենք ունենալ սկսելոյ համար: մի
միայն պէտք է առաւած նոցա հնարը, միջոց, ճար և կա-
րողութիւն: Ի՛նչ ժամանակ չէ պարտաւոր անաւորի, ա-
նոգուտ և քննասիրութեամբ անաւորութեամբ և բաւականանալ
յոյն խօսքերով և անաւորի յոյսերով: Մերով պէտք է
ընդունիլ ամենայն աշխատանքը Հեղինակաց: և անաշառ
և իրաւա արդարադատութեամբ ցոյց տալ նոցա արժա-
նաւորութիւնը և պակասութիւնը: որ Հեղինակը իմա-
նալով իւր աշխատանայ պակասութիւնը կամ սխալ-
մունքը կարողանայ միտանալով ուղղել: Աճիւր տալիս
չի պէտք է բաւականանալ իւր սեպական կամքով՝ կամ
հասկացողութեամբ, բոլոր ապագայանել բոլոր անհե-
րելի վայրութեամբ երեւել այժմեան, նոր Հեղինակաց,

և ոչ թէ հին, բարրանած մաշած մտքերով: Այսինքն
 ժամանակը մեծ վեճիկայ մեր մէջը, թէ որ աշխարհաբա-
 լիզուտու պէտք է գրել և խօսել: Եթէ մենք կը բաւա-
 կանանայինք այս վեճով միայն, չենք հասնիլ դորա վճռին
 և էն կը լինի որ ոչ մի լեզուաւ էլ չենք գրել: Այս
 վեճը ուղիղ վճռելու համար պէտք է Վ. հիմնական ու-
 թանիլ և գիտենալ երկու կամ երեք առաւել լուսա-
 ւորած Լեւոնայի աղջկայ պատմութիւնը քաղաքական,
 նոցա գրականութիւնը և գրականական պատմութիւնը,
 որ տաւել ճիշդ և շուտով ՚ի կատար հասուցանենք
 այս առաջարկութիւնը և մեր մէջ, որովհետեւ ամենայն
 աղքի պատմութիւնը իւր գիտաւոր բնթացիւք և յաւ-
 կութեամբ ունի շատ նմանութիւն, իրար հետ, որպէս
 մանկութիւնը, երիտասարդութիւնը և աւելորդութիւնը
 ամենայն մարդկան: 2.) Այն լեզուն լաւ է, որի մէջ այ-
 լաղջայ բառերը միմիայն այն պայմանաւ են թողած, ե-
 թէ չկայ մեր լեզուի մէջ սեպական բառ: զոր օրինակ
 Լատինացւոց նափիս մեր նաւը, կամ թէ ամենեւին չի
 կտրել ուղղապէս և ծայրագոյն ճշդութեամբ թարգմա-
 նել կամ շինել այն բառն, չի ընդգիմարանելով նորա
 իսկ նշանակութեան: 3.) Հարկաւոր է ուսանիլ և գի-
 տենալ հիմնապէս Լեւոնայի լեզուադիտութեան
 (Ֆիլոլոգիա) ուսումը: Բոլորի է որ քանի մի մեր հայ-
 աղքի անձինք, որք համալսարանական ուսումն և դաւ-
 տիարականութիւն են ստացել հասկացողարար, ընդարձակ
 և օրինակներով ցոյց տան Գրիմ, Եւֆրասի և այլ
 Ֆիլոլոգաց (լեզուադիտաց, լեզուի գիտութեամբ պարտ-
 պած) լեզուի կերտելոյ կատարելագործելոյ մշտողը (եղա-
 նակը, կարգը, ձևը) որ մերոնք էլ այն ձևով ձեռնա-
 մուխ լինին, որ կարողանան յաջողաբար գրել և բերել մեր
 աշխարհաբառ լեզուի կատարելագործութիւնը: (история
 кодогматический, сравнительный метод) 4. պէտք է տպել
 բոլոր աղջկային նոր երգերը, որ նորա ոճերից և բաղա-
 սութիւններից հասնիք աշխարհաբառ լեզուի կանոնը և
 նորա բերականութիւնը: Աւսումնագէտ մեր հայրենակից
 բժիշկն Խաչի Ծէօնօրովիչ Ալեքսանդր, ՚ի քոյս ընծայե-
 լով Մայաթնովի կողմէն, ցոյց տաւեց ինչպէս պէտք է
 այդպիսի գործոց ձեռնամուխ լինիլ: և 5) պէտք է գը-
 բաբառ լեզուից աւել գիտենալ գիտաւոր աշխարհաբառ
 լեզու բնէն: Պատմա-քաղիքին (կեղծանուն, պոէզիոնիմ)
 իւր երգարաններով և արձակ հատուածներով փորձ արու,
 շատ յաջողաբար սխեց: և իւր կարողութեանը ներկայ
 շարունակում է իւր գովելի աշխատանքը: Նոցա ոճը կար-
 ծեմ հաւանելի թուի բազմոց: Մեր լուսաւորութեան
 համար պէտք է ուսանիլ և օրինակ առնուլ լուսաւո-
 բեալ Լեւոնայի աղջկայ: և այս գործի համար Հա-
 յոյ լեզուից աւել հարկաւոր են մեզ Վարդիացւոց, և
 Վերմանացւոց լեզու բնէն: Վարդիացւոց և Վերմանացւոց
 լեզու գիտացողներ մեր մէջը կը գտնուին բաւական շատ:
 Առատայ լեզուի համար էլ աւելորդ է աւել: լեզու-նե-
 լից առաւել պէտք է հիմնապէս ուսանիլ ամենայն ա-
 ռարկաներն և գիտութիւններն առանձին, նոցա գրակա-
 նութիւնը, այժմեան գրութիւնը, որ կարողանանք ընա-
 բել և որոշել ի՞նչ, և ո՞ր հեղինակինը թարգմանենք:
 Ի կողմ գիտացող իրաւագէտն կարող է ընտրել և թարգ-
 մանել մի միայն իրաւաբանական գրեանք, և թէ թէ բը-

ժշկական կամ անտեսական: Սկզբի համար հարկաւոր է
 մեզ թարգմանել գտնու մէկ մէկ ևս բնաւ և բաւա-
 կանիլ ընդարձակ հրահանգներ: Վատարարականութեան,
 պատմութեան, աշխարհագրութեան, թուաբանութեան,
 բնագիտութեան, լեզուագիտութեանց, իրաւանց առհա-
 սարակ: անտեսական գիտութեան, բնական պատմութեան,
 վաճառականութեան, մարդկային առարկութեան, երկրա-
 դրծութեան, պինդգործութեան, ճարտարագիտութեան,
 երուշտութեան, նկարչութեան, այգիագնութեան, մի-
 քենարանութեան, աստղաբաշխութեան, բժշկականա-
 թեան, և այլն և այլն: (որոնք որ լինին յարմար այժմեան
 դրութեան այդպիսի գիտութեանց Գերմանացւոց, Վալ-
 դիացւոց և Վրդիացւոց մօտ): Եթէ հաւաքուիք ընկե-
 լութիւն տան և հինգ կամ քսան հայաղքի գիտնա-
 կանոց, հմուտ, առանձնական գիտեցող քանի մի գիտու-
 թեանց, նորա կարող էին խորհուրդ տնել և վճռել, թէ որ
 պիտի գրեանք պէտք է թարգմանել աղջկային լուսաւո-
 րութեան և գիտութիւն տարածելոյ համար: Ելի կրի-
 նաւեմ, պէտք է լեզու բնէն առաւել իմանալ աւան-
 ձին այն գիտութիւնը, նորա այժմեան դրութիւնը և
 գրականութիւնը, որը որ կամենում են տարածել մեր
 տղի մէջ: Երեւել և Թիեղերահաչակ Վարդիայ կրիս-
 կրպոսի Խոստեանի տիեղերական պատմութիւնը ունիք
 մեծ արժողութիւն 50 կամ աւել տարի առաջ, այժմ
 ոչ թէ օգուտ է, այլ մեծ վնաս նորա պատմութիւնով
 ուսանիլ կամ ուսուցանել պատմութիւն: Բայց նորա
 հայ լեզու թարգմանողը չգիտեմ ի՞նչ նպատակով
 թարգմանեց այն մեր լեզու: Եթէ ճշմարիտ և սրտով
 ազնիւ հարուստ հայկադուք կամենան, կարող են այս
 բանն ՚ի գրել և բերել 6 կամ շատ շատ 8 տարու մէջ
 և մենք կունենայինք ամենայն գիտութեանց մէկ մէկ
 ընտիր հեղինակներ, ընտիր և սիրուն աշխարհացոյցներ
 և այլն և այլն: Մեր թէ մի միայն Տիեղիս, Երեւան, Վա-
 բաբաղ և Վալիս չի հաւաքուիլ յիտուն հայաղք մի:
 Նեթ, որը բաւական կու լինի այս աղբաւորաւ գործի
 համար և վերջը գումարն ինչ կը լըջուի, գրեանքը վա-
 ճաւելոյ յետոյ: Թեղ 50 հազարն էլ գնայ, ու մենք ու-
 մենայն գիտութիւնից երկու կամ երեք ընտիր Լեւոնայի
 հաչակեալ հեղինակների գրութիւնը ունենանք ամենայն
 գիտութեանց մասին:

Մեր թէ մինչև այժմ նեղութեան և դժբաղդու-
 թեան մէջ մեր աղքը չի վարժուցաւ: Ինչէ պատճառն,
 որ նոր հագուստների, լաւ տուն գործարկութեան շնորհիւ,
 շամպանիկի իմեն մենք շուտ սովորեցանք, ու մտաց և
 խելքի խորակը պաիքա է մեզ մինչև այժմ: Միմիայն, հա-
 զար ափսոս: մինչև չի լուսաւորվիք: մինչև մենք չի լ-
 մանանք մեր պատիւը, ուրիշը մեզ չի պատուիլ: Ինչ-
 պէս որ աղքատը անէ տուն մանկարով, մի տեղ կշտն-
 նում է, միւս տեղ իւր ծառաւը հովանում, մեղմնիցն
 էլ փոքրն ՚ի շատէ կնայէս է անում: և սովորածն էր
 մնում է մեզ համար չի բերելով, կամ շատ փոքր: օ-
 գուտ մեր աղքին: Մինչև երբ պարտական են ուրիշները
 ուսուցանել մեզ ձրիաբար, և մեր հոգոր քուշել: Պէտք
 է ընկերութիւն շինել, օրինաւոր պատուական տարողա-
 սուն հաստատել, թարգմանել սկզբունք Լեւոնայի այժ-
 մեան երեւելի հեղինակաց, քանի որ կարելի է հիմա գնով

Քաջառել այդպիսի զրեանքը, օրինաւոր վարժապետներ
 և քահանայք պարտաւորել, ստիպել լուսաւորութիւնը
 և մարդկութիւնը. և օրինաւոր վարժապետներ հիմնել
 Տփլիս, Երևան, Ղզուլիս, Վարդապետ, Վահանջույ,
 Եջմիածին, հին Երևանի և զիւրորդից մէջ, որ գիւ-
 ղացիք սովորին հարգալ և զրել, (յամանեան), Սէնիա-
 կու և Սէնիայի Հայերը բաւական զրեանք են ապել,
 բայց նորա թանգ են, դժուար են դառնում այս առիւ-
 ք և մանաւանդ որ գտնուածները են (յամանեան Հայաց
 լեզուաւ, մեղ համար դժուար հասկանալի. նոցա պատ-
 մարանական զրեանքը չունին լաւ արժանաւորութիւն.
 Ճշմարտապէս արած կաթօրիկի հոգեւորականին դժուար է
 ճիշդ մեկնել տիեզերական պատմութեան անցքը, իրա-
 ւանց հիմք, և իսկ Փիլիսոփայութիւնը. Պէտք է աշ-
 դնել անոցին և հասարակաց դաստիարակութեան և գա-
 աւառութեան ձևին, Հասկացողաց յոյսն է թէ, որ
 պիտի ողջալի վիճակի մէջ է մեր հասարակաց և մանա-
 ւանդ անայլին դաստառութեան և դաստիարակութեան
 վիճակը. Ս'եր ասկնայն ուսուցչաց մէջ, որք դաստառ-
 ութեամբ կամ դաստիարակութեամբ են պարագում,
 դժուար թէ տախի երկուք հասկանաւմ են, թէ ի՞նչպէս,
 ո՞ր ոճով պէտք է ուսուցանել այս կամ միւս առարկայն
 կամ լեզուն, ի՞նչպէս պէտք է վարուել երկուցից կամ
 աշակերտաց հետ, ի՞նչպիսի պատժով և սրտիս չսփով
 պէտք է և կարելի է պատժած երեխային. Ս'յս բանին
 կարելի է օգնել դաստիարակական սկզբունքներ տպելով
 կամ լրագիրներ ինչպէս որ ամենայն Եւրոպայի, և ինչ-
 պէս որ սիսեյին Ռուսաց մէջ սնցեալ ապրուայ գիւրցը,
 և շարունակում են այժմ ևս երկու դաստիարակական
 լրագիր (Սուստուլ զրեա մօտիւտանիա Չուիկօվա և
 Պեդագոգիկէսիկի վէսանիկ Սէնիզորապետը. Ս'մենե-
 ցունց՝ որոնք որ դիտեն Ռուսաց լեզուն, խորհրդք ենք
 տալիս ստանալ անցեալ ապրուա 12 հատորը մէկինը, և
 12 միւսները. և ստորագրուել այս ապրուանն էլ և ու-
 շաղթութեամբ կարգաւ գլխից մինչև վերջը բոլոր հատոր-
 ները. Ս'արժապետները, Վաստիարակները, վերակա-
 ցուները, հայերը և մայրերը կը դառնին այդ զրեանց
 մէջ հարգաւոր նոր, օգտաւետ, փրկական և անշուշտ
 հարկաւոր խորհուրդներ և իրաւանք հրահանգական.

Հարունակութիւն 'ի միւս թերթն.

ՍՈՎ. ԲԱՂԴԱՏ ԲԱՂԴԱՅՈՒՄԷ:

Ո՞ր է' կարգացել հաղար ու մէկ գիշերը, (*), միւս
 է' յայտնի Հարուն—ալ—Ռաշիդի անունը, է'ն աղ-
 ղահաւաւաններն պարզապէս թաղաւորներ, որ ինչպէս ա-
 ւանդութեամբ ստում են, իր բոլոր ժամանակը անցկաց-
 լուց ինչպէս դիմակի (մասկարէթ) մէջ, հագնելով միշտ
 դանաւան շորեր, որ ինքն իր աչքով իր հպատակներին
 ցանկութիւնները և մարերը ահաւ ահ գործքով իմանայ.
 Եւջանիկ էր ժողովուրդը նորա իմաստուն կառա-

(*) Հաղար ու մէկ գիշերը է Պարսից և Եւրոպայի ա-
 թաղաց գիւրք:

վարժութեան տախի, կոչում էր նրան հայր ու բարերար.
 և յիշուի որ բարեհաղի իշխանք սիրում էր իր հպատակ-
 ներին ինչպէս որդիք. Ս'յիստ' որ մշտական բարօրութիւն
 անհարկին բան է. Տաւապաւանց՝ ժամանակը հասաւ.
 Ս'բեղական երօջ խորեօզ ճառագայթները Քաղաւոր
 չորս կողմի հաւնաք խաբար արին, միասակար օգը լսից
 հաւնաք խաբար, անասունների մահ լուս ընկաւ, աղբիւրնի
 ցամաքեցան. գետերը ողորդեցին չորս կողմը, ոչ հայկ, ոչ միւս,
 սով է և ամէն ծախարդութիւններ, որն ար բարում էր իր հետ,
 էկան, կանգնեցան Քաղաւորի քնակիներին դռներին, նը-
 լանք սկսեցին արաւել, անանելով վառնողը, մտածումնքի
 մէջ ընկաւ և Հարուն—ալ—Ռաշիդը. Ս'նչ անեմ,
 Ս'անչեց իր իմաստուն խորհրդականներին, ժողովեցան մէ-
 ղները և փաշէքը, միտք արին, և ոչինչ լաւ բան չը-
 գտան, բայց թէ իմացում տալ էս ծախարդութիւնը
 Հարուն—ալ—Ռաշիդի Թագաւորութեան էն երկիրնե-
 ին, ինչ անը կար առատութիւն, և չկար խաշնամահ,
 որ շուտով հացու մնայու ոչկար, տաւար հացնեն Քաղ-
 դաւ քաղաքը. Ս'մենից աւելի մտածմանց մէջ մտաւ
 Հարուն—ալ—Ռաշիդը. Ս'որհուրդն բարի է, բայց
 ի՞նչպէս պիտի կատարվի, ծովի գէնը կողի գիւրք մէկ
 կողմի է, և նրան բերին մէկ մանկի. Ճանապարհներն
 Հարուն—ալ—Ռաշիդի Թագաւորութեան մէջ վառ էին,
 գնալ էն ճանապարհներով կարելի էր միայն ոտն առ
 ոտն, և էն էլ՝ որ շուտ շուտ պիտի էր ոտքի տալին մը-
 տիկ տալ, և թէ ո'չ մարդ շուտ փորձանք կրնին, և չը-
 լինքը կը կորի. Ս'սպիտի ճանապարհներով կարելի չէր
 սպասել շուտ բերելուն, և էժան էլ չէր նստի. Ս'հարկէ
 ճանապարհին էլ հարկաւոր էր մարդկերանց և անա-
 տուններին ուտել ու խմել, և ինչքան ճանապարհ
 հեռու դնաւ, էնքան շուտ կուտեա, և թէ լաւ ճանապարհ
 ներ ընկին, շուտով կը բերէին ուտելիքը, բայց հիմ
 հրամայեցէր տեղէնք որ ինչ բերին, կարելի էր որ պատա-
 հի հինց իրանց ճանապարհին ուտեն, և մինչէ էն ժա-
 մանակը ո'չ թէ մշակ մարդիքը, բոլոր շինին էլ Քաղ-
 դաւումը կարօզ են սովիցը մեռնի.

Քաղաւորը Հարուն—ալ—Ռաշիդն իր խորհրդա-
 կանների վայ, թէ ինչու չառեցէր ինձ միանգամ, թէ
 լաւ ճանապարհներ հարկաւոր են հպատակների բազ-
 գաւորութեան համար, Փաշէքը վառեցան, և իրանց գը-
 լուիք արդարացնելու համար առաջ բերին էն պատճա-
 ւը, թէ որովհետեւ Ս'ստուծոյ և նրա մեծ մարդարի
 պարմութեամբ մինչէ էս օր Քաղաւորումն սով չէր է-
 լած, ուտաի նրանք առաջուց չկարծեցին, թէ լաւ ճա-
 նապարհները կարօզ են ունենալ հպատակ խորհաւորու-
 թիւն. Հարուն—ալ—Ռաշիդ բարկութիւնիցը ձեռքով
 արաւ, և նրանց ամենին գուրա արաւ. իսկ ինքն հոգւոյ
 մէջն ուխտ գրաւ Ս'ստուծուն, և թէ նա ինչպէս որ ը-
 նի ապաւի իր հպատակներին վառնողից, էն ժամանակը
 իր բոլոր Թագաւորութեան մէջ կը շինէ լաւ ճանապարհ-
 ներ. բայց այնու ամենայնիւ հարկաւոր էր մտածել, թէ
 ի՞նչպէս պիտի է օգնի ներկայ վառնողին. Հասաւ գիշե-
 րը, Հարուն—ալ—Ռաշիդ. հանց իր շեղադիւաւ շորե-
 րը, հաղաւ հասարակ մարդոյ շոր, դուրս եկաւ անաս-
 իր հայկապ պալատիցը, և դնաց իր սովորութեան գե-
 րայ ման գալ Քաղաւորի քաղաքումը. Ռաւի օքմին քիչ

տեսաւ, և նորա բարի սիրտը տեսաւ թե՛նով ձմրում էր, և տեսնելով իր սիրելի հայտաւանների նեղութիւններն իւր մէջ առեալ հանդիպեցան նորա գեղամա՛ լոյսով և զմեք, անդադար չիմեցաւ և ինչ նորա լսելիքը մէկ կը տար հացի համար կռիւները։ Որք մնաց առաջին բարի հոգիով ինքն, առաջին հիւրանքներով ինքն, որ հնապէս իրան սիրել էր իւր ժողովրդեան մէջ։ Զիմէկ էս մարդկեր շատ աւելի նման են սուրճ գաղանկներին, քան թէ բարի մարդ կերանց։ Ի՞նչ պէտք անի, ոտքը իր երջայցի չէ, թէ և գրկին հեար փոխի։ Միտ ամէկունը դուրսը կուսցրած Հարուն—ալ—Պաշկոյն գիտում էր խաղաատու քուշ-քովը, և յանկարծ դիպաւ մէկ փոքրիկ տան։ Ի՞նչ տան գրակի շէնքերը դուռը չէր կարծիք անել, թէ նրա կե-նօղները աղքատ մարդիկներ կրնան։ Հարուն—ալ—Պաշկոյն հացեալով պատի ճեղքովը մտիկ տուաւ, և տեսաւ, երկու խեղճ հայտաւան մարդ, որք բաց երկնքի տակը պրծել էին իրանց երկկիսն ցամաք հացը, և մտա-ծում էին իրանց դռնը վեճակի և ապրուստի վերայ։ Հարուն—ալ—Պաշկոյն ինչպէս որ տփուրով ինքն ունէր կանգնեցաւ տեղից գնելու, թէ ի՞նչ են խոտում, և էս էր նրա լուծը։

Հա՛. ծերն առայ տղային, մեր բանը վատ է դարձ, մեր Բառաւման բարկացել ենք։

Ի հարկէ եղպէս է, պանի՛ պատախանեց աղայն, եղ վեղդ կառնես, ի հարկէ միշտ հարկաւոր է աւել միջին մահը։ Ի՞նչ ճար անենք էս փորձանքին։

Հարուն—ալ—Պաշկոյն էս խօսելու վրայ, աստիկ ախ հակեց։

Ճար գտնել կարելի է, ասայ ծերունին։

Բայ ինչով. հարցրուց որին աւախացած։

Հարուն—ալ—Պաշկոյն, սկսեց տեղից գնել աւել մարդ։

Ի՛նչ հապէս. դու ինձ ասա՛, հացը անցած արքի բանով էր ծախսում։

Մէկ պիտի։

Իսկ հիմի. — Չորս պիտի։

Ուրեմն, աւաղակով ինչ չէ եղ. Ի՞նչ անաստեամ հացթուխներն, և գաւառներն ուրախ են որ սով է, ոչխարի մահ է, նրանք կարում են իրանց համար ինչ դին որ ուզում են. որ ջրերը լցնեն, և ի՞նչ կարել ունին, թէ խեղճ ժողովուրդը մոռնում է սուրճութեանց, խմանքը, որ նրանց մէջ ամենեւին խղճմանք չկայ։

Պապի՛ բան ի՞նչ կերպ պէտք է զօռ անել նրանց ծախել հացը, ոչ թէ են գիտել, ինչպէս նրանք աղում են, այլ ի՞նչպէս մենք ենք ուզում։

Ի՛նչ հապէս. կարգ գնել, որ ո՛չ մէկ հացթուխ, ո՛չ գաւառ չհամարձակի ծախել հաց և մի առաջին տեղ թանգ, մահաւան արտո՛ւն տակ գցել, ու էս կարգ գրածին չհաղանդի։ Ինչ ժամանակն կամայ տկամայ, նրանք կը սկսին ծախել առաջին գնով, և մեր կը լինենք կուշտ և երջանիկ առաջին պէս։

Հարուն—ալ—Պաշկոյն անշուք ուրախացաւ ծերու-նի մարդոյ խնամտուն խորհրդի վրայ, և աշխատեց ինչ-բան կարելի է շուտով կատարել նրա մտքը. ուրախ սր-տով յետ դարձաւ իր պարտար, ծերունի մարդոյ հա-մար վարձ ուղարկեց բոլորեալ շաբաթ, ձեռքից և ինչ

կը վայելի անողորմ գաւառներին և հացթուխներին, հը բանացեց մէկ քանիսը նառաջնէն ցցելի վրայ սրիշներին օրինակի համար։

Ի՛նչ նոր օրէնք արգելաւ. հացը ու միսը առաջ-վան դնի վրա ընկաւ։ Ինչո՞ւմ են խաղաատու բնա-կիչներն, ուտում են խմում են իրանց կամքին, և օրհ-նում են իրանց խեղճի խնամութեամբ ինքն։ Հարուն ալ — Պաշկոյն կատարեալ բուսական է և երջանիկ, և միայն դարմանում է, ինչու համար հասիտ ոչինչ բանը չմտ-ծեց նա առաջ, և ոչ իր խորհրդանկներն։ Բայց վայ, երկոր չբռնեց խաղաատուց երջանկութեան և եր-կայ շուտաւրջաւ նրանց մեծաւորը։

Ըստ անց կացան մի քանի շաբաթներ, և մէկ առաւօտ երբ դեռ Հարուն — ալ — Պաշկոյն հանդատացած էր քաղցը քնով, վաղելով մտաւ նրա մտ փախեցած ի՛նչ վերջ և բնիկ նրա ոտքերը։

Ի՞նչ է պատահել քեզ, ի՞նչ է հարկաւոր քեզ, ի՞նչպէս համարձակեցար թարձաւ անել քո մեծաւորի հանդատութեան։

Ո՛հ, հրամանատու ուղղադատանից, յուսահատու-թեամբ գոռաց ի՛նչերը, եթէ ես չէի դիտացել, թէ ի՞նչ քան սէք ունիս քո հայտաւանների վրայ, կոթող էի ար-դեօք ես յետինս քո ծառայից մէջ սիրտ անել էս օրի-նակ յանդուգն արարմունքի, և երեւել քո լուսափայլ տղքի առաջը առանց քո կանչելու, բայց դու չըխտես, ի՞նչ է անց կենում. խաղաատու՞ և էս էլ չկարացել լսել։

Բայ ի՞նչ պատահեցաւ, հարցրուց շնորհակալ-Հարուն—ալ—Պաշկոյն։

Ո՛հ, հրամանատու ուղղադատանից, դու գուրա տուիր շատ խնամտուն օրհնքներ, հրամայելով ծախել հացը և միսը առաջին գնով։

Ուրեմն էլ ի՞նչ, ինձ հնապէս է թուում, որ իմ հայտաւանները դու համար պանդաւ չարին։

Ո՛հ, թագաւոր. ես պիտի քեզ իմաց տամ զար-հարիւր բան, երկու շաբաթ առաջ խաղաատու փողո-ցումը չմնաց մէկ ցարենի հատիկ, ո՛չ մի մի փոքր կը տար իսկ հիմիկ ոչինչ փողով չէ ձարելում խեղճերի համար ուտելը, և ժողովուրդը առաջվանից շատ է նեղանում։

Ի՞նչ ի՞նչպէս պատահեցաւ, չէ որ մօտ ժամանակ ներս բուսական պաշար կար և հացի և մսի։

Իստ դուս եկաւ էն օրէնքից, որ դու դուրս տուիր ո՛ւր խնամատու. ի՛նչ քովը թագաւորները. հաց և միսը սխման ծախել առաջին գնով։ Ի՛նչ որ համար-ձակեցաւ անհաղանդ գնովիլ քո հրամաններին, և պա-շարները՝ ինչ որ ձեռաց կային ամբարներումն, ծախ-վել են քո կողմը գնով, իսկ միսները աւարած են էն քաղաքները, ինչտեղ գինն բարձրացել է, և ուր դիտա-տութեան չկայ։ Ուտուի գրկելով փառասկից, շատ ա-ռաւոր անշուքն թողին հացի և մսի առուստը։ Իսկ միտի տեղերի հաղատներն չեն բերում երկրի բերքը, չտեսնելով նրա մէջ ոչինչ փառասկ. միւս կայից խաղ-դատի անհոգ ժողովուրդը աւանդով ինչ որ կար բար-բումը ցածր գնով, շուտեց կշտացնել իրան երկար ժա-մանակից ծով պահելու համար, և երկու շաբաթ խա-

